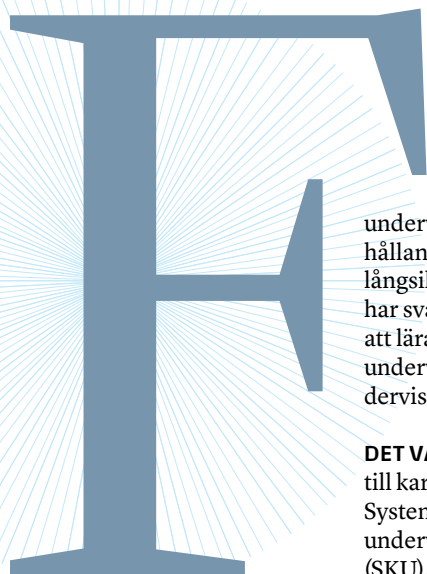

”Egentligen borde jag inte behövas”

Text & foto Staffan Eng

Pedagogikprofessorn **INGER ERIKSSON** vill stärka lärarkåren så att den på egen hand kan utveckla en mer meningsfull undervisning för eleverna.

undervisningen fungerar i förhållande till innehållet och de långsiktiga målen. Om eleverna har svårt att lära sig något trots att lärarna har en genomtänkt undervisning behövs det en undervisningsutvecklande insats.”

DET VAR UPPRINNELSEN

till kartläggningsverktyget Systematisk kartläggning av undervisningsutmaningar (SKU). Sedan dess har Inger Eriksson framgångsrikt använt SKU på ett flertal skolor, och i den nya boken *Undervisningsutmaningar F-6* beskriver hon tillsammans med två kollegor hur verktyget kan integreras i skolornas utvecklingsarbete.

– SKU är ett sätt att få det systematiska kvalitetsarbetet att fokusera på skolans kärnuppdrag: undervisning. Annars är det så lätt att man främst fokuserar på andra saker som

ÖR TIO ÅR SEDAN förlade Inger Eriksson, professor i pedagogik vid Stockholms universitet, en del av sin tjänst till en skola i Stockholm för att stötta dess arbete med undervisningsutveckling. Då såg hon att lärarna ofta valde att arbeta med frågor som det redan fanns känd kunskap om – samtidigt som de inte alltid hade funderat över sambandet mellan deras egen undervisning och elevernas kunskaper.

– En grupp SO-lärare hade problem med att eleverna inte kunde analysera världsreligionerna på det nationella provet. När jag frågade hur de hade undervisat om det hittills kom de underfund med att de inte hade gjort det. Då är det inte så konstigt att eleverna inte kunde, säger hon.

Därför frågade hon rektor om skolan hade något system för att bestämma vilka utvecklingsprojekt som var värda att satsa på. Rektorn svarade att de inte hade det och undrade hur det skulle kunna se ut.

”Tja”, sa Inger Eriksson, ”man kanske kan göra en matris där man markerar hur väl

organisation, frånvaro eller sociala regler.

Inger Eriksson tycker att det är problematiskt att det pratas så lite om konkreta undervisningsfrågor i svensk skola. Risken med det, menar hon, är att lärare underskattar undervisningens betydelse för elevernas kunskapsutveckling. I sin ämnesdidaktiska forskning har hon också sett att åtgärder mot specifika undervisningsutmaningar kan lösa mer generella problem.

– När vi förändrar något i undervisningen får vi plötsligt med oss elever som vi annars hade tappat. I vissa fall tror jag att frånvaro och stress beror på att skolans uppgifter inte är tillfredsställande för eleverna.

INGER ERIKSSONS forskning handlar just om att utforma redskap som kan lösa upp de svåraste knutarna i undervisningen, till exempel att få eleverna att förstå likhetstecknet i matematik. Och den viktigaste lärdomen är att eleverna behöver få möta innehållsrika uppgifter som engagerar dem i att identifiera och lösa problem – helst med stöd av varandra.

– Vi måste skapa en agens och nyfikenhet hos eleverna som gör att de vill veta hur saker och ting fungerar. Det betyder inte att vi ska gå tillbaka till en progressivistisk tradition där eleverna förväntas lära sig allting själva, men undervisningen behöver kännas meningsfull för dem.

Så ser det tyvärr ofta inte ut i dag, menar hon. Det gjorde det inte heller under hennes egen skolgång på Åland på 70-talet eller när hon senare som lärarassistent mötte barn som trodde att de aldrig skulle klara skolan. Det var sådana erfarenheter som fick henne att läsa pedagogik.

”När vi förändrar något i undervisningen får vi plötsligt med oss elever som vi annars hade tappat.”

– Jag tål inte att ungar döms ut som omotiverade, lata eller obegåvade innan vi har gjort vårt yttersta för att ta reda på vad det är de inte förstår och hur vi kan utveckla undervisningen så att de når dit.

PROBLEMET ÄR enligt Inger Eriksson att den ämnesdidaktiska forskning som skulle kunna bidra med lösningar är alldeles för dåligt utvecklad – och att alldeles för få lärare är med och bidrar till skolforskningen.

– Det är lärarna som vet var problemen finns och kan se indikationer på vad som skulle kunna hjälpa. Som forskare kan jag fantisera om hur undervisningen fungerar, men de har den praktiska kunskapen.

I dag är det dock enligt Inger Eriksson fortfarande vanligt att skolforskare använder lärare som studieobjekt i stället för att de tillsammans försöker lösa de stora utmaningarna i undervisningen.

Själv är hon kritisk mot fortbildning som bygger på ”lärarens lärande”, eftersom begreppet ger sken av att det är lärarna som behöver få mer kunskaper snarare än att det finns för lite kunskaper om undervisning.

– Skulle det ha varit lika självklart att från myndighetshåll lägga ner flera miljarder kronor på ”läkares lärande”? Självklart behöver lärare lära sig saker,

Frånvarande och stressade elever kan i grunden bero på att skolans uppgifter inte är tillfredsställande, menar Inger Eriksson.

men vad ska det kollegiala utvecklingsarbetet handla om? Jo, att utveckla undervisningen för att förbättra elevernas lärande.

För att bidra till en mer jämbördig samverkan mellan lärare och forskare var Inger Eriksson under tio år en av tre vetenskapliga ledare för Stockholm teaching & learning studies (STLS), där doktorander i didaktik hjälper lärare att på deltid driva undervisningsutvecklande forskningsprojekt på sina skolor.

I dag utvecklar hon nya samverkansformer i Örebro inom ramen för det så kallade ULF-

avtalet (Utbildning, lärande och forskning). Men helst skulle hon vilja att lärarna kunde driva den klassrumsnära kunskapen framåt för egen maskin. Därför skulle hon vilja se många fler forskarutbildade lärare och en större betoning på undervisningsutveckling på lärarutbildningen.

– Egentligen borde jag som utomstående forskare vara helt onödig. Det naturliga vore att skolans verksamhet skulle ha en tillräcklig kapacitet att själv förnya sin undervisning i enlighet med de samhälleliga målen. ●

5 × Inger Eriksson

× Född: År 1952 i Mariehamn på Åland, där hon även bor i dag.

× Familj: Barn och sex barnbarn.

× Gör: Professor i pedagogik vid Stockholms universitet, samverkanslektor vid Örebro universitet och redaktör för tidskriften *Forskul*. Leder forskningsprojektet PLUS (Problemsituationer, lärandemodeller och undervisningsstrategier), som syftar till att förbättra unga elevers förståelse av positionsystemet i matematik.

× Friid: Målar gärna och gillar deckare och bra romaner – gärna som ljudböcker.

× Aktuell: Med boken *Undervisningsutmaningar F-6. Som en guldgruva för lärardriven didaktisk skolutveckling* (Natur & Kultur 2024), som hon har skrivit med Sebastian Björnhammer och Ann-Sofie Jägerskog.